

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5305]-101

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2018

HISTORY

Core Paper I

(History and its Theory)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) “All History is the History of thought.” Discuss.

(2) Explain the relation between Archaeology and History.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) What are the main features of Arab history writing ?

(2) What is structuralism ? State its impact on the writing of History.

3. Answer any *two* of the following question in **250** words each : [20]

(1) Explain the scope of history.

(2) Examine the tradition of history writing in Ancient India.

(3) Explain the impact of materialism on history.

(4) What are the contributions of the Enlightenment to History ?

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Herodotus
- (2) Antonio Gramsci
- (3) Michel Foucault
- (4) Positivism
- (5) Romanticism
- (6) History and Sociology.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) 'सर्व इतिहास हा विचारांचा इतिहास असतो' चर्चा करा.
- (2) इतिहास आणि पुरातत्वशास्त्र यांच्यातील संबंध स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) अरब इतिहास लेखनाची मुख्य वैशिष्ट्ये काय होती ?
- (2) संरचनावाद म्हणजे काय ? त्याचे इतिहास लेखनावर कोणते परिणाम झाले ते सांगा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) इतिहासाची व्याप्ती स्पष्ट करा.
- (2) प्राचीन भारतातील इतिहास लेखन परंपरेचे परीक्षण करा.

- (3) भौतिकवादाचा इतिहासावरील प्रभाव स्पष्ट करा.
- (4) इतिहास लेखनातील बुद्धीवादाचे योगदान काय होते ?

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत थोडक्यात लिहा :
[20]

- (1) हेरोडोटस
- (2) अन्तोनियो ग्रामची
- (3) मिशेल फुको
- (4) प्रत्यक्षार्थवाद
- (5) स्वच्छंदतावाद
- (6) इतिहास आणि समाजशास्त्र.

Total No. of Questions—3]

[Total No. of Printed Pages—2

Seat No.	
-------------	--

[5305]-102

M.A. (Part-I) (I Semester) EXAMINATION, 2018

HISTORY

Core Course 2

Evolution of Ideas and Institutions in Ancient India
(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) All questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
  - (a) Examine the religious sources useful for the study of Ancient India.
  - (b) Explain the nature of state the kingship in the vedic period.
2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
  - (a) Explain the nature of social change due to the rise of Buddhism and Jainism.
  - (b) Examine the Saptanga Theory of State.
3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each :[20]
  - (a) Examine the features of Neolithic culture in India.
  - (b) Discuss the importance of archaeological sources of ancient India.
  - (c) Analyze the importance of the Satvahanas in the history of the Deccan.
  - (d) Describe the process of urbanization in South India.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (a) Define the concept of ancient India.
  - (b) The Indika of Megasthenes
  - (c) Burzahom culture.
  - (d) Marginalization
  - (e) Kaliyuga
  - (f) Nalanda University.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा. [20]
  - (अ) प्राचीन भारताच्या इतिहासाच्या अभ्यासाला उपयुक्त धार्मिक साधनांचे परिक्षण करा.
  - (ब) वैदिक कालातील राज्य व राजेशाही चे स्वरूप स्पष्ट करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
  - (अ) बौद्ध व जैन धर्माच्या उदयामुळे घडलेले सामाजिक बदल यांचे स्वरूप स्पष्ट करा.
  - (ब) राज्याचा सप्तांग सिद्धांताचे परिक्षण करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दात लिहा : [20]
  - (अ) भारतातील नवा अश्मयुगातील संस्कृतीच्या वैशिष्ट्यांचे परिक्षण करा.
  - (ब) प्राचीन भारताच्या पुरातत्वीय साधनांच्या महत्वा विषयी चर्चा करा.
  - (क) दख्खनच्या इतिहासातील सतवाहनांच्या महत्वाचे परिक्षण करा.
  - (ख) दक्षिण भारतातील शहरीकरणाच्या प्रक्रियांचे वर्णन करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** टिपांचे उत्तरे प्रत्येकी **100** शब्दात लिहा : [20]
  - (अ) प्राचीन भारत ह्या संकलपनेची व्याख्या
  - (ब) मॅगॅस्थीनीसची इन्डिका
  - (क) बुर्जाहोम संस्कृती
  - (उ) समासीकरण (Marginalization)
  - (ऊ) कलियुग
  - (फ) नालंद विद्यापीठ.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5305]-103

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2018

HISTORY

Core Paper III

(Maratha Polity)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) All questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
  - (i) Explain the importance of Sanskrit sources for the study of Maratha Polity.
  - (ii) Define the term of 'Maratha Polity' and explain its nature.
2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
  - (i) Evaluate the central administrative structure of the Maratha state.
  - (ii) Critically evaluate the process of Maratha state formation.
3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
  - (i) Evaluate the salient features of Judicial system under the Marathas.

P.T.O.

- (ii) What were the major areas of expenditure of the Maratha state ?
- (iii) Who is the Bakhar Literature useful as a source of Maratha History ? Discuss.
- (iv) Examine the nature of 'Balutedari' system.

4. Write notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (i) Salient features of 'Ashtapradhan Mandal'
- (ii) Organisation of Maratha Cavalry
- (iii) Sardeshmukhi
- (iv) Types of 'Ordeals'
- (v) Alutedar
- (vi) Forts Administration.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

(i) मराठा राज्यव्यवस्थेच्या अभ्यासासाठी उपयुक्त असलेल्या संस्कृत साधनांचे महत्व स्पष्ट करा.

(ii) 'मराठा राज्यव्यवस्था' या संज्ञेची व्याख्या करा व त्याच्या स्वरूपाचे स्पष्टीकरण द्या.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
- (i) मराठा राज्याच्या केंद्रिय प्रशासन रचनेचे मुल्यमापन करा.
- (ii) मराठा राज्यनिर्मितीच्या प्रक्रीयेचे टिकात्मक मुल्यमापन करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नाची उत्तर 250 शब्दांत लिहा : [20]
- (i) मराठेकालीन न्याय व्यवस्थेच्या ठळक वैशिष्ट्याचे मुल्यमापन करा.
- (ii) मराठा राज्याच्या खर्चाच्या मुख्य बाबी कोणत्या होत्या ?
- (iii) मराठ्यांच्या इतिहासाचे साधन म्हणून 'बखर' वाङ्मय किती उपयुक्त ठरते ? चर्चा करा.
- (iv) 'बलुतेदारी' पद्धतीचे परीक्षण करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]
- (i) अष्टप्रधान मंडळाचे ठळक वैशिष्ट्ये
- (ii) मराठा घोडदळाचे संघटन
- (iii) सरदेशमुखी
- (iv) 'दिव्यांचे' प्रकार
- (v) अलुतेदार
- (vi) किल्ले प्रशासन.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5305]-104

M.A. (Part-I) (I Semester) EXAMINATION, 2018

HISTORY

(Cultural History of Maharashtra)

(Optional Paper-I)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) All questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
  - (1) Explain the relation between the geographical features and culture of Maharashtra.
  - (2) Give an account of the origin and development of Marathi language.
2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
  - (1) Explain the term culture and its features.
  - (2) State the philosophy and teaching of Sufi cult.
3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each: [20]
  - (1) Explain the nature of Bhakti.
  - (2) Bring out the features of Panditi literature and examine its limitations.
  - (3) Trace the development of the fine arts in Maharashtra.
  - (4) Give an account of the religious architecture in Maharashtra.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Shahiri literature.
- (2) Honaji Bala
- (3) Folklores
- (4) Murals under the Marathas
- (5) Audio visual art
- (6) Music in medieval Maharashtra.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]
  - (1) महाराष्ट्राची संस्कृती आणि भौगोलिक वैशिष्ट्ये यांच्यातील संबंध स्पष्ट करा.
  - (2) मराठी भाषेचा उगम व विकास या विषयीचा वृत्तांत द्या.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नांचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]
  - (1) संस्कृतीची व्याख्या सांगून तिची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
  - (2) सुफी संप्रदायाचे तत्वज्ञान आणि शिकवण सांगा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दांत लिहा : [20]
  - (1) भक्तीचे स्वरूप स्पष्ट करा.
  - (2) पंडीती साहित्याची ठळक वैशिष्ट्ये सांगून या साहित्याच्या मर्यादांचे परीक्षण करा.
  - (3) महाराष्ट्रातील कलेच्या विकासाचा भागोवा घ्या.
  - (4) महाराष्ट्रातील धार्मिक स्थापत्य कलेचा वृत्तांत द्या.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांचे उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) शाहीरी वाङ्मय
- (2) होनाजी बाळ
- (3) लोककथा
- (4) मराठकालीन भित्तेचित्रे
- (5) दृकश्राव्य कला
- (6) मध्ययुगीन महाराष्ट्रातील संगीत.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5305]-105

M.A. (First Semester) EXAMINATION, 2018

HISTORY

Optional Paper II

(Social Background of Dalit Movement in Maharashtra)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions in 500 words each : [20]

(i) Examine the factors that, led to emergence and growth of caste system.

(ii) Evaluate the contribution of Mahatma Phule in the context of untouchability.

2. Answer any *one* of the following questions in 500 words each : [20]

(i) Examine the contribution of Rajarshi Shahu Maharaj in solving the problems of untouchables.

(ii) Elaborate the philosophy of Jainism and Buddhism in the context of social equality.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (i) State the contribution of Bhakti Movement in forming Social equality.
  - (ii) Define the term 'Dalit' and discuss about Dalit conscioosness.
  - (iii) Discuss the role played by Saint Chokhamela in the context of social equality.
  - (iv) Give an account of the contribution of Gopal Baba Walangkar in Dalit movement.
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (i) Maharshi Vithal Ramaji Shinde
  - (ii) Philosophy of Satyashodhak Samaj
  - (iii) Shivram Janaba Kamble
  - (iv) Bhakti Movement
  - (v) Kisan Phaguji Bansode
  - (vi) Sufi philosophy.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
- (i) जातीव्यवस्थेच्या उदयास कारणीभूत ठरलेल्या घटकांचे परीक्षण करा.
  - (ii) अस्पृश्यतेच्या प्रथेविरुद्ध महात्मा फुले यांची दिलेल्या योगदानाचे परीक्षण करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (i) अस्पृश्यांच्या समस्या सोडवण्यात राजर्षि शाहू महाराज यांनी दिलेल्या योगदानाचे परीक्षण करा.
- (ii) सामाजिक समता प्रस्थापित करण्यात जैन आणि बौद्ध तत्वज्ञान कसे कारणीभूत ठरले विशद करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]
- (i) सामाजिक समतेच्या संदर्भात भक्ती चळवळीचे योगदान सांगा.
- (ii) 'दलित' संज्ञेचा अर्थ सांगून त्यांच्या जाणिवा स्पष्ट करा.
- (iii) सामाजिक समता प्रस्थापित करण्यामध्ये संत चोरवामेळा यांनी बजावलेल्या भूमिकेची चर्चा करा.
- (iv) गोपाळ बाबा वलंगकर यांच्या दलित चळवळीतील योगदानाचा आढावा घ्या.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चारावर टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]
- (i) महर्षि विठ्ठल रामजीशिंदे
- (ii) सत्यशोधक समाजाचे तत्वज्ञान
- (iii) शिवराम जानवा कांबळे
- (iv) भक्ती चळवळ
- (v) किसन फागुजी बनसोडे
- (vi) सुफी तत्त्व ज्ञान.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5305]-106

M.A. (Part I) (I Semester) EXAMINATION, 2018

HISTORY

(History of Philosophy of Science and Technology)

(Optional Paper-III)

(Development in West)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) All questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
  - (1) Explain the various definition of science and technology with examples.
  - (2) Highlight the significance of the Galilean Revolution.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
  - (1) Explain the impact of science and technology in Roman civilization.
  - (2) Describe the development of science and technology in Egypt civilization.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each: [20]
  - (1) Examine the contribution of Ancient Greeks in the development of mathematics and medicine.
  - (2) Explain 'Dark Age' in Europe.
  - (3) Examine the nature of Copernican Revolution in Astronomy.
  - (4) What is the Industrial Revolution ?

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Nature of Scientific Progress
- (2) Social Impact of Science
- (3) Economic Impact of Science
- (4) Newton
- (5) Birth of Modern Science
- (6) Constructive uses of Atomic energy.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) विज्ञान आणि तंत्रज्ञानाच्या विविध व्याख्या उदाहरणासह स्पष्ट करा.
- (2) गॅलिलिअन क्रांतीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) रोमन संस्कृती वरील विज्ञान व तंत्रज्ञानाच्या प्रभावाचे विवेचन करा.
- (2) इजिप्त संस्कृतीतील विज्ञान व तंत्रज्ञानाच्या विकासाचे वर्णन करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) गणित आणि औषध विकासामधील प्राचीन ग्रीकांनी बजावलेल्या भूमिकेचे मूल्यांकन करा.
- (2) युरोपधील 'अंधकार युग' विवेचन करा.
- (3) खगोल शास्त्रातील कोपर्निकस क्रांतीच्या स्वरूपाचे परीक्षण करा.
- (4) औद्योगिक क्रांती म्हणजे काय?

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा :

[20]

- (1) वैज्ञानिक प्रगतीचे स्वरूप
- (2) विज्ञानावरील सामाजिक प्रभाव
- (3) विज्ञानावरील आर्थिक प्रभाव
- (4) न्यूटन
- (5) आधुनिक विज्ञानाचा जन्म
- (6) अणू-उर्जेचे विधायक उपयोग.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5305]-107

M.A. (Part-I) (I Semester) EXAMINATION, 2018

HISTORY

[USA : From Isolation to Hegemony (1865 to 1989)]

(Optional Paper-IV)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) All questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
  - (1) Evaluate the united states foreign policy in the interwar period.
  - (2) Examine the relations between Japan and United States up to World War-I.
2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
  - (1) What were the main provisions of Washington conference ? Explain its importance.
  - (2) Examine the foreign policy of president Truman. Was it responsible for escalating tensions in the cold war ?
3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each: [20]
  - (1) Discuss the nature and importance of Wilson's 14 points.
  - (2) Explain the relation between the United state and the league of Nations.
  - (3) Discuss the objective of the American occupation of Japan after World War-II.
  - (4) Explain the significance of Manchurian Crisis.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Land Lease Act
- (2) Concept of unipolar world
- (3) NATO
- (4) Star wars programme
- (5) Neutrality Acts
- (6) Open Door Policy.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नांचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) दोन महायुद्धांच्या काळातील अमेरिकेच्या परराष्ट्रीय धोरणाचे मूल्यमापन करा.
- (2) जपान व अमेरिका यांचेतील पहिल्या महायुद्धापर्यंतच्या संबंधाचे परीक्षण करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नांचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) वॉशिंग्टन परिषदेच्या प्रमुख तरतुदी काय होत्या? त्याचे महत्व स्पष्ट करा.
- (2) अध्यक्ष ट्रुमन यांच्या परराष्ट्र धोरणाचे परीक्षण करा? शीत युद्धामधील तणावाची तीव्रता वाढविण्यास ते जबाबदार होते का?

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) विल्सनच्या चौदा मुद्द्यांचे स्वरूप व महत्व यांची चर्चा करा.
- (2) राष्ट्रसंघ व अमेरिका यांच्यातील संबंध स्पष्ट करा.
- (3) दुसऱ्या महायुद्धानंतर अमेरिकेच्या जपान व्याप्तीच्या उद्दिष्ट्यांची चर्चा करा.
- (4) मांचुरियामधील संघर्षाचे महत्व स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांचे उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) लँड लीज ॲक्ट
- (2) एक ध्रुवीय जगाची संकल्पना
- (3) नाटो
- (4) स्टार वॉर कार्यक्रम
- (5) तटस्थतेचे कायदे
- (6) मुक्तद्वार धोरण.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5305]-201

M.A. (Part I) (II Semester) EXAMINATION, 2018

HISTORY

Core Course 4 : History and its Practice

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) All questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
  - (a) What are preliminary operations in research ? Explain with examples.
  - (b) What is external criticism ? Explain its importance in analytical operations.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
  - (a) Discuss the contribution of orientalists to Indian history writing.
  - (b) Explain the main features of nationalist history writing in India.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
  - (a) What are the various types of research ?
  - (b) Discuss the importance of generalization in writing history.
  - (c) Evaluate the contribution of R.S. Sharma to Indian history.
  - (d) How are myth and folk lore utilized for historical understanding.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* of following in 100 words each :
[20]

- (a) Bibliography
- (b) Exposition of research
- (c) James Mill
- (d) D.D. Kosambi
- (e) Ranajit Guha
- (f) Itihasa Purana Tradition.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
  - (अ) संशोधनातील प्राथमिक प्रक्रिया म्हणजे काय? उदाहरणासह स्पष्ट करा.
  - (ब) बहिरांग परीक्षण म्हणजे काय? टिकात्मक परीक्षणातील त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
  - (अ) भारतीय इतिहास लेखनातील पौरवात्यवादीच्या योगदानाची चर्चा करा.
  - (ब) भारतीय राष्ट्रवादी इतिहास लेखनाची मुख्य वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांचे उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]
  - (अ) इतिहासातील संशोधनाचे प्रकार कोणते?
  - (ब) इतिहास लेखनातील सामान्यकरणाच्या महत्त्वाविषयी चर्चा करा.
  - (क) भारतीय इतिहास लेखनातील रामशरण शर्मा याच्या योगदानाचे मूल्यमापन करा.

- (ड) इतिहासाच्या आकलनामध्ये मिथक व लोककथांचा उपयोग कसा केला जातो?
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांचे उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]
- (i) साधनसूची
  - (ii) संशोधनाचे प्रस्तुतीकरण
  - (iii) जेम्स मिल
  - (iv) डी.डी. कोसंबी
  - (v) रणजीत गुहा
  - (vi) इतिहास पुराण परंपरा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5305]-202

M.A. (Part-I) (Second Semester) EXAMINATION, 2018

HISTORY

(5 : Evolution of Ideas and Institutions in Medieval India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Review the historiography of the study of Medieval India.

(ii) Analyse the importance of Persian sources for the study of the Mughal period.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Examine the theory of segmentary state with special reference to Medieval South India.

(ii) Discuss the idea of state and kingship in the Shukranitisar.

P.T.O.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

- (i) Take a brief review of the regional sources of Medieval India.
- (ii) Discuss Farabi's ideas on state and society.
- (iii) Examine the land revenue system in Akbar's time.
- (iv) Discuss the system of currency under the Vijayanagar Empire.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (i) Medievalism
- (ii) Factory Records as a source
- (iii) Autocracy
- (iv) Ziauddin Barani
- (v) Sant Kabir
- (vi) Merchant Guilds in South India.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहे.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्नांचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (i) मध्ययुगीन भारताच्या अभ्यासाविषयीच्या इतिहासलेखनाचा आढावा घ्या.
- (ii) मुगल काळखण्डाच्या अभ्यासासाठी फारसी साधनच्या महत्वाचे परीक्षण करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (i) मध्ययुगीन दक्षिण भारताच्या विशेष संदर्भासह विभाजित राज्य सिद्धांताचे परीक्षण करा.
- (ii) शुक्रनीतीसार मधील राज्य व राजेशाहीच्या संकल्पनेची चर्चा करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]
- (i) मध्ययुगीन भारताच्या प्रादेशिक साधनांचा थोडक्यात आढावा घ्या.
- (ii) राज्य व समाजविषयी फराबीच्या संकल्पनांची चर्चा करा.
- (iii) अकबरकालीन जमीन महसूल पद्धतीचे परीक्षण करा.
- (iv) विजयनगर साम्राज्यातील चलनव्यवस्थेची चर्चा करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांचे उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]
- (i) मध्ययुगीनता
- (ii) फॅक्टरी रेकॉर्ड एक साधन
- (iii) निरंकुश राज्यसत्ता
- (iv) जिआउद्दीन बरणी
- (v) संत कबीर
- (vi) दक्षिण भारतातील व्यापारी श्रेण्या.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5305]-203

M.A. (Part I) (II Semester) EXAMINATION, 2018

HISTORY

Core Paper VI

(Socio-Economic History of the Marathas)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) All questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in 500 words : [20]
  - (1) Explain the importance of Sanskrit sources in the study of socio-economic history of the Marathas.
  - (2) “Village was a centre of socio-economic activity in the medieval Maratha country”. Discuss.
2. Answer any *one* of the following questions in 500 words : [20]
  - (1) Define the term ‘Baluta’ and examine the nature of Baluta system in medieval Maharashtra.
  - (2) Discuss the principles of assessment of land and the various methods of land revenue collection under the Marathas.
3. Answer any *two* of the following questions in 250 words each : [20]
  - (1) Review the caste system as a means of social stratification in Maratha state.

P.T.O.

- (2) Highlight the trade routes in the 17th and 18th century Maharashtra.
  - (3) Discuss the role of the institution of family and marriage in the social life of 17th and 18th century Maharashtra.
  - (4) Explain the nature of military land tenures under the Marathas.
4. Write short notes on any *four* of following in **100** words each : [20]
- (1) Shivrai
  - (2) Varat
  - (3) Concept of Social mobility
  - (4) Hon
  - (5) Factory records
  - (6) Chaugula

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]
  - (1) मराठ्यांच्या सामाजिक व आर्थिक इतिहासाच्या अभ्यासाठी संस्कृत साधनाचे महत्व स्पष्ट करा.
  - (2) “खेडे हे मध्ययुगीन मराठा राज्यातील सामाजिक व आर्थिक व्यवहारांचे केंद्र होते.” चर्चा करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]
  - (1) ‘बलुता’ या संज्ञेची व्याख्या करा आणि मध्ययुगीन महाराष्ट्रातील बलुता पद्धतीच्या स्वरूपाचे परीक्षण करा.
  - (2) मराठाकालीन जमिनधारा निश्चित करणाऱ्या व म्हसूल गोळा करण्याच्या विविध पद्धतीची चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) मराठा राज्यात सामाजिक स्तरीकरणाचे एक साधन म्हणून जाती व्यवस्थेचा आढावा द्या.
- (2) 17व्या व 18व्या शतकातील महाराष्ट्रातील व्यापारी मार्गावर प्रकाश टाका.
- (3) 17व्या व 18व्या शतकातील महाराष्ट्राच्या सामाजिक जीवनातील कुटुंब व विवाह संस्थांच्या भूमिकेची चर्चा करा.
- (4) मराठाकालीन लष्करी जमीनधारणा पद्धतीचे स्वरूप स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) शिवराई
- (2) वरात
- (3) सामाजिक गतिशिलतेची संकल्पना
- (4) होन
- (5) फॅक्ट्री रेकॉर्ड्स
- (6) चौगुला.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5305]-204

M.A. (Part I) (II Semester) EXAMINATION, 2018

HISTORY

Optional Paper 5

(Marathas in 17th and 18th Century Power Politics)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) All questions carry equal marks.

1. Answer any *four* of the following questions in **500** words each : [20]
  - (1) Discuss the bases of Maratha political power in 17th century.
  - (2) Explain the nature of Maratha confederacy.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words each : [20]
  - (1) Explain the importance of position of 'Peshwa' in the Maratha state.
  - (2) Give an account of the Maratha expansion in Bengal and Orissa.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words : [20]
  - (1) Discuss the Maratha expansion in North Karnataka.
  - (2) What is meant by Antarveda ? State its significance in 18th century power politics.
  - (3) Critically examine the Vantandari system.
  - (4) Discuss the Maratha expansion in Gujarath.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words : [20]

- (1) Chauth
- (2) Saranjamdari system
- (3) Explain the concept of 'Maharashtradharam'.
- (4) Bajirao II
- (5) Govindapant Bundela
- (6) Battle of Amjhera.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) 17व्या शतकातील मराठ्यांच्या राजकिय अधिसत्तेच्या आधारभूत घटकांची चर्चा करा.
- (2) मराठा मंडलाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) मराठा राज्यातील 'पेशवा' या पदाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- (2) बंगाल व ओरिसा प्रांतातील मराठा सत्ता विस्ताराचा आढावा घ्या.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तर प्रत्येक **250** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) उत्तर कर्नाटकातील मराठ्यांच्या सत्ताविस्ताराची चर्चा करा.
- (2) अंतर्वेद याचा अर्थ सांगा. 18व्या शतकातील सत्ताराजकारणातील त्याचे महत्त्व सांगा.
- (3) वतनदारी पद्धतीचे टिकात्मक परीक्षण करा.
- (4) गुजरातमधील मराठ्यांच्या सत्ता विस्ताराची चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांत थोडक्यात टिपा लिहा : [20]

- (1) चौथ
- (2) सरंजामदारी पद्धत
- (3) 'महाराष्ट्रधर्म' संकल्पना स्पष्ट करा.
- (4) बाजीराव II
- (5) गोविंदपंत बुंदेला
- (6) अमझेराची लढाई.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5305]-205

M.A. (Part I) (II Semester) EXAMINATION, 2018

HISTORY (Optional Paper VI)

Nature of Dalit Movement in Maharashtra

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *All questions carry equal marks.*

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words each : [20]

(1) Explain the Economic and Political ideology of Dr. Babasaheb Ambedkar.

(2) Evaluate the contribution of Bahiskrut Hitkarini Sabha.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Give an account of the Kalaram Mandir Satyagraha and state its impact on the Dalit Movement.

(2) Evaluate issue of the Hindu Code Bill.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) Give an account of Mahad Satyagraha.

(2) Evaluate the contribution of Independent Labour Party.

(3) Which factors led to Dr. Babasaheb Ambedkar great conversion to Buddhism ?

(4) Examine the Post-Ambedkarian Dalit Movement.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Dr. B.R. Ambedkar and Simon Commission
- (2) Provisions of Poona Pact
- (3) Safeguards for Lower Castes
- (4) Republican party for India
- (5) Dalit Literature
- (6) 'Muknayak'.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा ' [20]
  - (1) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे आर्थिक व राजकीय विचार स्पष्ट करा.
  - (2) बहिष्कृत हितकारिणी सभेच्या योगदानाचे मूल्यमापन करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]
  - (1) काळाराम मंदिर सत्याग्रहाचा वृत्तांत देऊन दलित चळवळीवरील त्याचे परिणाम सांगा.
  - (2) हिंदू कोड बिल प्रकरणाचे मूल्यमापन करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची प्रत्येकी **250** शब्दांत उत्तरे लिहा : [20]
  - (1) महाड सत्याग्रहाचा वृत्तांत द्या.
  - (2) स्वतंत्र मजूर पक्षाच्या कामगिरीचे मूल्यमापन करा.
  - (3) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या बौद्ध धर्म प्रवेशास कोणते घटक कारणीभूत ठरले ?
  - (4) आंबेडकरोत्तर दलित चळवळीचे परीक्षण करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) डॉ. बी. आर. आंबेडकर आणि सायमन कमिशन
- (2) पुणे करारातील तरतूदी
- (3) कनिष्ठ जातींसाठीच्या संरक्षक तरतूदी
- (4) रिपब्लिकन पार्टी ऑफ इंडिया
- (5) दलित वाङ्मय
- (6) 'मुकनायक'.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5305]-206

M. A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2018

HISTORY

Optional Paper 7

(Economic History of Medieval India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) All questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
  - (1) Explain the details the Indian Economic History in Medieval age.
  - (2) Explain the Land revenue system under the Mughals.
2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
  - (1) Examine the Military tenures in Medieval India.
  - (2) Discuss the main features of foreign trade under the Mughals.
3. Answer any *two* of the following questions in **250** words : [20]
  - (1) Elaborate on the trade routes under the Sultanate.
  - (2) Discuss the various types of Hundis.
  - (3) State the major cotton textile manufacturing centres under Mughal India.
  - (4) Explain features of Tax-system in the region of Sultanate period.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Agrahara
- (2) Kharaj
- (3) Banjaras and Internal Trade
- (4) Rupaya
- (5) Chaodhari
- (6) Urban centre of the Mughal period.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
  - (1) मध्ययुगीन भारतातील आर्थिक इतिहासाचे विवरण स्पष्ट करा.
  - (2) मुघलकालीन जमीन महसूल पद्धत स्पष्ट करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
  - (1) मध्ययुगीन भारतातील लष्करी जमीन सुधारणा पद्धतीचे परीक्षण करा.
  - (2) मुघलकालीन विदेशी व्यापाराच्या प्रमुख वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांचे उत्तर प्रत्येकी **250** शब्दात लिहा : [20]
  - (1) सुलतानशाही काळातील व्यापारी मार्गाचा तपशील द्या.
  - (2) हुंड्यांच्या विविध प्रकाराची चर्चा करा.
  - (3) मुघलकालीन भारतातील प्रमुख सुती कापड निर्मिती केंद्र सांगा.
  - (4) सुलतानकालीन करप्रणालीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (1) अग्रहार
- (2) खराज
- (3) बंजारा आणि अंतर्गत व्यापार
- (4) रूपाया
- (5) चौधरी
- (6) मुघलकाळातील शहरी केंद्रे.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5305]-207

M.A. (Part I) (Sem. II) EXAMINATION, 2018

HISTORY

Optional Paper 8

(History of Science and Technology in India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) All questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
  - (i) Give the information about Science and Technology in Ancient India.
  - (ii) Explain the science policy of British India.
2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
  - (i) Discuss the development of Medieval India in the field of agriculture.
  - (ii) Give an account of space science in India.
3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words : [20]
  - (i) Assess the contribution of Aryabhata and Varahamihira to Astronomy.
  - (ii) Explain the impact of Western Science and Technology in Modern India.

P.T.O.

- (iii) Discuss the contribution of Jawaharlal Nehru in the development of science in Modern India.
- (iv) Discuss the Industrial Policy Resolution of 1956 and its impact.
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words : [20]
- (i) Bhaskaracharya
- (ii) Technology in Mughal Period
- (iii) The meaning of Modern Science
- (iv) Mathematics in Modern India
- (v) Geological Survey under the British Period
- (vi) Petroleum Products.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
- (i) प्राचीन भारतातील विज्ञान व तंत्रज्ञानाची सविस्तर माहिती द्या.
- (ii) ब्रिटिशांचे भारतातील विज्ञानविषयक धोरण स्पष्ट करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
- (i) मध्ययुगीन भारतातील शेतीच्या प्रगतीची चर्चा करा.
- (ii) भारतातील अवकाश शास्त्राविषयी माहिती द्या.

3. खालीलपैकी दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]

- (i) आर्यभट्ट आणि वराहमिहिर यांच्या जोतिषशास्त्रातील योगदानाचे मूल्यमापन करा.
- (ii) आधुनिक भारतातील पाश्चात्य विज्ञान व तंत्रज्ञानाचा प्रभाव स्पष्ट करा.
- (iii) आधुनिक भारतातील विज्ञानाच्या प्रगतीतील जवाहरलाल नेहरू यांच्या योगदानाची चर्चा करा.
- (iv) इ.स. 1956 च्या औद्योगिक धोरण ठरावाची चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दात टिपा लिहा : [20]

- (i) भास्कराचार्य
- (ii) मुघल काळातील तंत्रज्ञान
- (iii) आधुनिक विज्ञान
- (iv) आधुनिक भारतातील गणितशास्त्र
- (v) ब्रिटिशकाळातील भुगर्भिय सर्वेक्षण
- (vi) पेट्रोलियम उत्पादने.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5305]-301

M.A. (III Sem.) EXAMINATION, 2018

HISTORY

Core Paper 7

(Ancient and Medieval Civilizations of the World)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) All questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
  - (1) Assess the contribution of Mesopotamia to the development of Science.
  - (2) Explain the administrative structure of ancient Roman Civilization.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
  - (1) Give an account of the town-planning and metallurgy in the Harappan Civilization.
  - (2) Evaluate the development of literature in the medieval west.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
  - (1) Examine the religious life in the China's civilization.

P.T.O.

- (2) Explain the role played by Arabs in the development of Science.
- (3) State the relationship between Church and State till the 17th Century.
- (4) Bring out the nature of Medieval Economy in the west.

4. Write short answers of any *four* of the following questions in **100** words each : [20]

- (1) 'Saptanga theory'
- (2) Definition and meaning of civilization
- (3) Nature of Indo-Roman trade
- (4) Meaning of 'Feudalism'
- (5) Difference between Catholics and the Protestants.
- (6) Explain the meaning of 'Dark Ages'.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) विज्ञानाच्या विकासामध्ये मेसोपोटेमियान केलेल्या कामगिरीचे मूल्यांकन करा.
- (2) प्राचीन रोमन संस्कृतीतील प्रशासकीय रचना विशद करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) हडप्पा संस्कृतीच्या काळातील नगर-रचना आणि धातुशास्त्र यांची माहिती द्या.
- (2) मध्ययुगीन पाश्चिमात्य साहित्याच्या विकासाचे मूल्यमापन करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) चीनी संस्कृतीमधील धार्मिक जीवनाचे परीक्षण करा.
  - (2) विज्ञानाच्या प्रगतीत अरबांनी बजावलेली भूमिका स्पष्ट करा.
  - (3) चर्च आणि राज्य यांच्यात 17व्या शतकापर्यंत असलेले संबंध सांगा.
  - (4) पाश्चात्यांच्या मध्ययुगीन अर्थव्यवस्थेचे स्वरूप नमूद करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे 100 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) 'सप्तांग सिद्धांत'
  - (2) संस्कृतीची व्याख्या आणि अर्थ
  - (3) भारत-रोम व्यापाराचे स्वरूप
  - (4) सामंतशाहीचा अर्थ
  - (5) 'कॅथॉलिक' व 'प्रोटेस्टंट' यांच्यातील भेद
  - (6) 'अंधार युग' या संकल्पनेचा अर्थ.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5305]-302

M.A. (III Semester) EXAMINATION, 2018

HISTORY

[Core Paper No. 8]

Indian History : Challenges and Perspectives

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) All questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Critically examine Kautilya's 'saptang theory' of the state.

(ii) Define the term 'Urbanisation'. Explain its nature and processes in Indian History.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Examine the views of 'Gazali' and 'Ibna Khaldun' on the Medieval state in India.

(ii) Is the feudalism debate relevant to Medieval state in India ?
Why ?

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(i) Explain the 'theory of sovereignty' in modern state.

(ii) Discuss the causes of the rise and growth of Indian capitalism.

P.T.O.

- (iii) Explain the origin and nature of the feudalism.
(iv) Examine the role played in Alexander Cunningham as an orientalist scholar in India.

4. Write short answers of any *four* of the following questions in 100 words each : [20]

- (i) Difference between Welfare State and the Police State.
(ii) Define the term 'Capitalism'.
(iii) The meaning and types of 'Mansabdari'.
(iv) Types of Urbanisation.
(v) Nature of Vatandari in India.
(vi) Explain 'Oriental despotism'.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

- (i) कौटिल्याच्या राज्यविषयक 'सप्तांग सिद्धांताचे' चिकित्सक परीक्षण करा.
(ii) नागरीकरणाचा अर्थ सांगून भारतीय इतिहासातील त्याचे स्वरूप व प्रक्रिया विशद करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

- (i) 'घझाली' व 'इब्नखाल्दून' यांच्या भारतातील मध्ययुगीन राज्यविषयक विचारांची मिमांसा करा.
(ii) सामंतशाहीविषयक वाद मध्ययुगीन भारताच्या संदर्भात प्रस्तूत आहे कां ? कां ?

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 250 शब्दांत लिहा : [20]
- (i) आधुनिक राज्यविषयक सार्वभौमत्वाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
  - (ii) भारतीय भांडवलशाही चा उदय व वाढीच्या कारणांची चर्चा करा.
  - (iii) सरंजामशाहीचा उदय आणि तिचे स्वरूप विशद करा.
  - (iv) पौर्वात्यवादी अभ्यासक म्हणून अलेक्झांडर कॅनिंगहॅमने-भारतात बजावलेल्या भूमिकेचे परीक्षण करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे 100 शब्दांत लिहा : [20]
- (i) कल्याणकारी राज्य आणि संरक्षणात्मक राज्य यातील भेद
  - (ii) भांडवलवादाचा अर्थ सांगा
  - (iii) मनसबदारीचा अर्थ व प्रकार
  - (iv) नागरीकरणाचे प्रकार
  - (v) भारतातील वतनदारीचे स्वरूप
  - (vi) 'पौर्वात्य अधिकारशाही' स्पष्ट करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5305]-303

M.A. (III Semester) EXAMINATION, 2018

HISTORY

[Core Paper No. 9]

Economic History of Modern India

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) All questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in 500 words : [20]

(i) Give an account of the Indian economy prior to the establishment of the rule of the East India Company.

(ii) Examine the revenue system of India under the British rule.

2. Answer any *one* of the following questions in 500 words : [20]

(i) Define 'Commercialization of Agriculture.' Explain its effects in India under the British rule.

(ii) Explain the role of foreign trade in the Industrialization of India after Independence.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (i) Explain the main causes of economic transaction in the 19th century of India.
  - (ii) Explain the nature of De-industrialization in India.
  - (iii) Make a short note on shipping industry in British India.
  - (iv) Write the achievements of presidency Banks in Indian economy.
4. Answer any *four* of the following questions in **100** words each : [20]
- (i) Explain the differences and similarities between 'Colonialism' and 'Imperialism'.
  - (ii) What is 'Economic Drain' ?
  - (iii) Effects of Great Depression on Indian economy.
  - (iv) Explain the nature of mining industry.
  - (v) The structure of Imperial Bank.
  - (vi) State the salient features of Indigenous Banking in India.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]
- (i) ब्रिटिश ईस्ट इंडिया कंपनीची राजवट स्थापन होण्यापूर्वीच्या भारतीय अर्थव्यवस्थेचा वृत्तांत द्या.
  - (ii) ब्रिटिश राजवटीतील भारताच्या जमीन महसूल व्यवस्थेचे परिक्षण करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
- (i) शेतीच्या व्यापारीकरणाचा अर्थ सांगून त्याचे ब्रिटिशकालीन भारतावरील परिणाम विशद करा.
- (ii) स्वातंत्र्योत्तर भारताच्या औद्योगिककरणातील विदेशी (परराष्ट्रीय) व्यापाराची भूमिका स्पष्ट करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]
- (i) 19व्या शतकातील भारतात आर्थिक व्यवहारांच्या वाढी मागील प्रमुख कारणे विशद करा.
- (ii) भारतातील अनुद्योगीकरणाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- (iii) ब्रिटिशकालीन भारतातील जहाज उद्योगावर टिप लिहा.
- (iv) भारतीय अर्थव्यवस्थेतील इलाखा बँकांची कामगिरी सांगा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]
- (i) 'वसाहतवाद' आणि 'साम्राज्यवाद' यातील फरक स्पष्ट करा.
- (ii) 'आर्थिक निःसारण' म्हणजे काय ?
- (iii) महामंदीचे भारतीय अर्थव्यवस्थेवरील परिणाम.
- (iv) खाण उद्योगाचे स्वरूप विशद करा.
- (v) इंपेरियल बँकेची रचना.
- (vi) भारतातील सराफी पेढींची वैशिष्ट्ये सांगा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5305]-304

M.A. (Third Sem.) EXAMINATION, 2018

HISTORY

(Optional Paper No. 15)

(Maharashtra in the 19th Century : Structural Changes)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) All questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in 500 words : [20]

(i) “There were potentials of social mobility in the Maratha Expansionism of 18th Century Maharashtra.” Do you agree with this statement ? Why ?

(ii) State the salient features of the British Judicial system in Maharashtra.

2. Answer any *one* of the following questions in 500 words : [20]

(i) “The middle class in the 19th Century Maharashtra aimed at the creation of its hegemony.” Comment.

(ii) Explain the effect of Romanticism on the society of the 19th Century Maharashtra.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (i) State the Historical significance of Chhatrapati Shivaji's Swarajya.
  - (ii) Explain the similarities and differences between Liberalism and Utilitarianism.
  - (iii) Explain the nature of working class movement.
  - (iv) Examine the causes of the rise and growth of Nationalism in Maharashtra.

4. Answer any *four* of the following questions in **100** words each : [20]
- (i) What is 'Bhakti Movement' ?
  - (ii) Explain the concept 'Constitutionalism'.
  - (iii) State the meaning of 'Economic Nationalism'.
  - (iv) What is 'Non-Brahmin Consciousness' ?
  - (v) Define 'Social Stratification'.
  - (vi) Objectives of Bombay Association.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
- (i) "18व्या शतकात महाराष्ट्रातील मराठ्यांच्या विस्तारवादात सामाजिक गतिशीलतेच्या क्षमता होत्या." या विधानाशी तुम्ही सहमत आहात काय ? कां ?
  - (ii) महाराष्ट्रातील ब्रिटिश न्यायव्यवस्थेची ठळक वैशिष्ट्ये नमूद करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (i) “आपले धुरिणत्व प्रस्थापित करणे हे 18व्या शतकातील महाराष्ट्राच्या मध्यम वर्गाचे उद्दिष्ट होते.” भाष्य करा.
- (ii) 18व्या शतकात महाराष्ट्रातील समाजावरील स्वच्छंदतावादाचे परिणाम विशद करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]
- (i) छ. शिवाजी राजांच्या स्वराज्याचे ऐतिहासिक महत्व सांगा.
- (ii) उदारमतवाद आणि उपयुक्ततावाद यांतील साम्य व भेद स्पष्ट करा.
- (iii) कष्टकरी वर्गाच्या चळवळीचे स्वरूप विशद करा.
- (iv) महाराष्ट्रातील राष्ट्रवादाच्या उदय व वाढीची कारणमिमांसा करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]
- (i) ‘भक्ती चळवळ’ म्हणजे काय ?
- (ii) ‘घटनावाद’ ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- (iii) आर्थिक राष्ट्रवादाचा अर्थ सांगा.
- (iv) ‘बाह्यणेतरी जाणीवा’ म्हणजे काय ?
- (v) ‘सामाजिक स्तरीकरण’चा अर्थ सांगा.
- (vi) बॉम्बे असोशियशनची उद्दिष्टे.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5305]-305

M.A. (III Semester) EXAMINATION, 2018

HISTORY

[British Administrative Policies in India (1765-1892)]

(Optional Paper 16)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) All questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in 500 words : [20]
  - (i) Examine the administrative structure of the East India Company under the Regulating Act of 1773.
  - (ii) Analyse the East India Company's relations with the native rulers.

2. Answer any *one* of the following questions in 500 words : [20]
  - (i) Discuss critically the process of de-industrialisation. How far did it affect india ?
  - (ii) What were the social policies of East India Company in India ? What were its effects ?

3. Answer any *two* of the following questions in 250 words each : [20]
  - (i) How did the utilitarian philosophy influence the land revenue policy in India ?
  - (ii) What recommendations were made by the Wood's Despatch ?
  - (iii) State the provisions of the Charter Act of 1833.
  - (iv) Explain the salient features of Queen's Proclamation.

P.T.O.

4. Answer any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (i) Explain the concept 'Liberalism'.
- (ii) What is 'Commercialization of Agriculture' ?
- (iii) Demerits of the Charter Act of 1813.
- (iv) Significance of the Government of India Act of 1858.
- (v) Provisions of the Indian Council Act of 1861.
- (vi) The impact of Western Education on Indians.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]
  - (i) 1773 च्या नियामक कायदानुसार ईस्ट इंडिया कंपनीच्या प्रशासकीय रचनेचे परीक्षण करा.
  - (ii) ईस्ट इंडिया कंपनीच्या एतदेशीय सत्ताधाऱ्यांबरोबर असलेल्या संबंधाचे विश्लेषण करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]
  - (i) अनुद्योगिकरण प्रक्रियेची चिकित्सक चर्चा करा. या प्रक्रियेचा भारतावर कितपत परिणाम झाला ?
  - (ii) ईस्ट इंडिया कंपनीची भारतातील सामाजिक धोरणे काय होती ? त्याचे काय परिणाम झाले ?
3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दात लिहा : [20]
  - (i) भारतातील जमीन महसूल पद्धतीवर उपयुक्ततावादी तत्वज्ञानाचा कसा प्रभाव पडला ?
  - (ii) वुडच्या खलित्यात कोणत्या शिफारशी केल्या होत्या ?
  - (iii) 1833 च्या सनदी कायद्यातील तरतुदी सांगा.
  - (iv) राणीच्या जहीरनाम्याची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]
- (i) 'उदारमतवाद' ही संकल्पना विशद करा.
  - (ii) 'शेतीचे व्यापारीकरण' म्हणजे काय?
  - (iii) 1813 च्या सनदी कायद्यातील दोष.
  - (iv) 1858 च्या भारत सरकारविषयक कायद्याचे महत्व.
  - (v) 1861 च्या भारतविषयक कायद्यातील तरतुदी.
  - (vi) पाश्चिमात्य शिक्षणाचा भारतीयांवरील प्रभाव.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5305]-306

M.A. (Third Semester) EXAMINATION, 2018

HISTORY

Optional Paper 17

(Gender and Indian History)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) All questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in 500 words each : [20]

(i) Evaluate the contribution of Uma Chakravarti to the work of Gender.

(ii) Examine the philosophical foundations of the position of women in India.

2. Answer any *one* of the following questions in 500 words each : [20]

(i) Assess the views of Gerda Lerner on patriarchy.

(ii) Explain the nature of feminism with special reference to Marxist approach.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

- (i) Explain the salient features of Radical approach towards the Feminism.
- (ii) State the impact of caste and community factors affecting the Indian women.
- (iii) Explain the nature of patriarchy in India.
- (iv) Debate on women in Indian religion.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words : [20]

- (i) Salient features of Liberal approach towards the women
- (ii) Definition of 'Feminism'
- (iii) Explain the meaning of 'Gender'
- (iv) The views of women in Manusmriti
- (v) What is 'Emancipation of women'
- (vi) State the meaning of 'Women Empowerment'.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (i) उमा चक्रवर्ती यांच्या लिंगभावविषयक लेखन कार्यातील कामगिरीचे मूल्यांकन करा.
- (ii) भारतीय स्त्रियांच्या स्थितीविषयक तात्विक बैठकीचे परीक्षण करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (i) पितृसत्ताक पद्धतीविषयी जेडा लिनरच्या विचारांचे मूल्यांकन करा.
- (ii) मार्क्सवादी विचारप्रवाहाच्या विशेष संदर्भात स्त्रीवादाचे स्वरूप विशद करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]
- (i) स्त्रीवादविषयक पुरोगामी विचारप्रवाहांची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (ii) भारतीय स्त्रीयांवर परिणाम करणारे घटक म्हणून जाती समूहांचा प्रभाव सांगा.
- (iii) भारतातील पैतृक पद्धतीचे स्वरूप विशद करा.
- (iv) भारतीय धर्मातील स्त्रियांविषयक वाद विवेचन सांगा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चारा टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]
- (i) महिलांविषयक उदारमतवादी विचारप्रवाहाची ठळक वैशिष्ट्ये
- (ii) स्त्रिवादाची व्याख्या व अर्थ
- (iii) लिंगभावविषयक अर्थ स्पष्ट करा
- (iv) मनुस्मृतीतील स्त्रीविषयक विचार
- (v) 'स्त्रियांची बंधमुक्ती' म्हणजे काय
- (vi) 'माहिला सबलीकरणाचा' अर्थ सांगा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5305]-307

M.A. (Third Semester) EXAMINATION, 2018

HISTORY

Optional Paper 18

(East Asia : China, 1900-2000)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Trace briefly the political conditions of China in the 19th century.

(ii) Assess critically the causes of the revolution of 1911 in China.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Explain the contribution of Chiang-Kai-Shek. Which factors were responsible for his failure ?

(ii) Examine the nature of the Chinese Communist Party.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (i) What is 'Long March' ? What was its Historical significance ?
  - (ii) State the salient features of cultural revolution in China.
  - (iii) Explain the policy of Chinese Communist Government with special reference to Agriculture.
  - (iv) Examine the causes of the Chinese war with India.
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (i) Nature of 'Open Door Policy'
  - (ii) Political philosophy of Dr. Sun-Yat-Sen
  - (iii) The salient features of military system in Communist China
  - (iv) Significance of Communs
  - (v) Progress in Nuclear power of China
  - (vi) Importance of Tiananmen Incident.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
- (i) 19 व्या शतकातील चीन मधील राजकीय परिस्थितीचा थोडक्यात मागोवा घ्या.
  - (ii) चीन मधील 1911 च्या क्रांतीची कारणमिमांसा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
- (i) चिआंग-कै-शेकची कामगिरी विशद करा. त्याच्या अपयशास कोणते घटक कारणीभूत ठरले ?
  - (ii) चीन मधील साम्यवादी पक्षाच्या स्वरूपाविषयी परीक्षण करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]

- (i) 'प्रदीर्घ आगेकूच' म्हणजे काय ? त्याचे ऐतिहासिक महत्व काय होते ?
- (ii) चीनमधील सांस्कृतिक क्रांतीची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.
- (iii) शेतीच्या विशेष संदर्भत चीनी साम्यवादी शासनाचे धोरण विशद करा.
- (iv) चीनच्या भारतावरील आक्रमणाची कारणमिमांसा करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (i) मुक्त व्यापार धोरणाचे स्वरूप
- (ii) डॉ. सन-येत-सेनचे राजकीय तत्वज्ञान
- (iii) साम्यवादी चीन च्यालष्कर व्यवस्थेची ठळक वैशिष्ट्ये
- (iv) कम्युन्सचे महत्व
- (v) चीनची अणु शक्तीतील प्रगती
- (vi) तैनांमेन (Tiananmen) प्रसंगाचे महत्व.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5305]-401

M.A. (Part II) (IV Semester) EXAMINATION, 2018

HISTORY

[History of Modern India (1857-1971)]

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) All questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) What is meant by economic nationalism ?

(2) Explain the philosophy of extremists.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Review the background of non-co-operation movement.

(2) State the role played by 'Anushilan samiti' in Revolutionary movement.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) Explain the nature of Crips plan.

(2) What do you know about the Kashmir question.

(3) State the features of mixed economy.

(4) Give an account of India-China war of 1962.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* of following in **100** words each : [20]

- (1) Scope of Indian Renaissance
- (2) Programme of moderates
- (3) Dandi March
- (4) Fundamental duties of Indian citizen.
- (5) Mixed economy
- (6) Cultural Modernity.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) आर्थिक राष्ट्रवाद म्हणजे काय?
- (2) जहालांचे तत्वज्ञान स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) असहकार चळवळीच्या पार्श्वभूमीचा आढावा घ्या.
- (2) क्रांतीकारी चळवळीतील 'अनुशिलन समितिची' भूमिका सांगा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) क्रिप्स योजनेचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- (2) काश्मिर प्रश्नाविषयी आपणास काय माहिती आहे?
- (3) मिश्र अर्थव्यवस्थेची वैशिष्ट्ये सांगा.
- (4) 1962च्या भारत-चीन युद्धाचा वृतांत द्या.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे 100 शब्दांत लिहा : [20]
- (i) भारतीय प्रबोधनाची व्याप्ती
  - (ii) मवाळांचे कार्यक्रम
  - (iii) दांडी यात्रा
  - (iv) भारतीय नागरिकाचे मुलभूत कर्तव्ये
  - (v) मिश्र अर्थव्यवस्था
  - (vi) सांस्कृतिक आधुनिकता.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5305]-402

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2018

HISTORY

Core Paper II

(Intellectual History of the Modern West)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) All questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) What is Renaissance ? Why did the Renaissance occur first in Italy ?

(ii) What is Utilitarianism ? Explain its impact under the British rule in India.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Evaluate the Philosophical foundation of Socialism and Communism.

(ii) Examine the salient features of Democracy and Nationalism.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(i) Explain the contribution of Renaissance in Europe.

P.T.O.

- (ii) State the impact of Scientific Progress in Modern West.
(iii) Mention the salient features of Romanticism.
(iv) Explain the difference between totalitarianism and authoritarianism.

4. Write notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (i) Martin Luther
(ii) Drawbacks of Individualism
(iii) Meaning of Capitalism
(iv) Robert Owen
(v) Salient features of Imperialism
(vi) Historical Materialism.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (i) प्रबोधन म्हणजे काय ? प्रबोधन प्रथम इटलीत का सुरू झाले ?
(ii) उपयुक्ततावाद म्हणजे काय ? त्याचा ब्रिटीशकाळात भारतातील राजवटी वरील प्रभाव स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (i) समाजवाद आणि साम्यवादाच्या तात्वीक बैठकीचे मुल्यमापन करा.
(ii) लोकशाही आणि राष्ट्रवादाच्या तात्वीक बैठकीचे मुल्यमापन करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]
- (i) युरोपातील प्रबोधनाचे योगदान स्पष्ट करा.
  - (ii) आधुनिक पाश्चिमात्य जगावरील वैज्ञानिक प्रगतीचा प्रभाव सांगा.
  - (iii) स्वच्छंदतावादाची ठळक वैशिष्ट्ये नमूद करा.
  - (iv) सर्वकषवाद आणि एकाधिकारशाही यातील फरक स्पष्ट करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]
- (i) मार्टिन ल्यूथर
  - (ii) व्यक्तीवादातील उणिवा
  - (iii) भांडवलवाद संज्ञेचा अर्थ
  - (iv) रॉबर्ट ओवेन
  - (v) साम्राज्यवादाची ठळक वैशिष्ट्ये
  - (vi) ऐतिहासिक भौतिकवाद.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5305]-403

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2018

HISTORY

Core Paper 12

[World After World War-II : 1945-2000]

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) All questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in 500 words each : [20]

(i) What is cold war ? Give an account of its origin.

(ii) Bring out the political significance of Non-Aligned Movement.

2. Answer any *one* of the following questions in 500 words each : [20]

(i) Explain the causes and nature of the Arab-Israel conflict.

(ii) Take a review of the Berlin crisis.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

- (i) Explain the nature of Warsaw Pact.
- (ii) Discuss the role of Pandit Nehru in the Non-Aligned Movement.
- (iii) Examine the development of communism in South-East Asia.
- (iv) How far was Gorbachev responsible for the Disintegration of USSR ? Discuss.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (i) Korean war
- (ii) CENTO
- (iii) Suez Crisis
- (iv) Yasser Arafat
- (v) Dr. Ho-Chi-Minh
- (vi) Glastonost.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (i) शीत युद्ध म्हणजे काय ? त्याच्या उदयाचा आढावा घ्या.
- (ii) अलिप्ततावादी चळवळीचे राजकीय महत्त्व विशद करा.

2. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
- (i) अरब-ईसाईल संघर्षाची कारणे व स्वरूप स्पष्ट करा.
- (ii) बर्लिन पेच प्रसंगाचा आढावा घ्या.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तरे लिहा : [20]
- (i) वार्सा कराराचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- (ii) अलिप्ततावादी चळवळीतील पंडित नहेरूंच्या भूमिकेची चर्चा करा.
- (iii) दक्षिण पूर्व अशियातील साम्यवादाच्या विकासाचे परीक्षण करा.
- (iv) रशियाच्या विघटनास गोर्बाचेव्ह कितपत जबाबदार होते ? चर्चा करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]
- (i) कोरियन युद्ध
- (ii) सेंटो (CENTO)
- (iii) सुएझ-पेचप्रसंग
- (iv) यासर अराफत
- (v) डॉ. हो-चि-मिन्ह
- (vi) ग्लास्तनोस्त.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5305]-404

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2018

HISTORY

Optional Paper : 19

[Nature of Transformation in 19th Century Maharashtra]

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) All questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in 500 words : [20]

(i) Discuss various social reform movements directed towards the improvement in the position of women.

(ii) 'Prarthana Samaj emerged out of the ashes of the Paramahansa Mandali'. Discuss.

2. Answer any *one* of the following questions in 500 words : [20]

(i) What is 'Commercialization of Agriculture' ? Explain its nature in the 19th Century Maharashtra.

(ii) "The Renaissance in Maharashtra was a bridge that connected medieval and modern ages." Elucidate.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (i) How was the issue of Gender involved in the reform movement ? Discuss.
  - (ii) Give an account of work of Satyashodhak Samaj.
  - (iii) Trace the development of trade and commerce in the 19th Century Maharashtra.
  - (iv) What is 'historical consciousness' ? When and how it emerged in Maharashtra ?
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (i) Nature of Gender Historiography
  - (ii) Dadoba Pandurang
  - (iii) Tarabai Shinde
  - (iv) Rural-Urban dichotomy
  - (v) Woods Despatch
  - (vi) Origin of indology in Maharashtra.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]
- (i) स्त्रियांच्या परिस्थितीत सुधारणा घडवून आणण्यासाठी सुरू केलेल्या विविध सामाजिक सुधारणा चळवळींची चर्चा करा.
  - (ii) “परमहंस मंडळीच्या राखेतून प्रार्थना समाज निर्माण झाला.” चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
- (i) 'शेतीचे व्यापारीकरण' म्हणजे काय ? 19व्या शतकातील महाराष्ट्रातील त्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- (ii) "महाराष्ट्रातील प्रबोधन हा मध्ययुग आणि आधुनिक युग यांना जोडणारा सेतू होता." विशद करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]
- (i) 'लिंगभाव' हा घटक सुधारणा चळवळीमध्ये कशाप्रकारे समाविष्ट होता ? चर्चा करा.
- (ii) सत्यशोधक समाजाच्या कार्याचा आढावा घ्या.
- (iii) 19व्या शतकातील महाराष्ट्रातील व्यापार आणि वाणिज्याच्या विकासाचा आढावा घ्या.
- (iv) 'ऐतिहासिक जाणीव' म्हणजे काय ? महाराष्ट्रात ती कधी व कशाप्रकारे उदयास आली.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]
- (i) लिंगभावविषयक इतिहासलेखनाचे स्वरूप
- (ii) दादोबा पांडुरंग
- (iii) ताराबाई शिंदे
- (iv) ग्रामीण-शहरी दरी
- (v) वुडचा खलिता
- (vi) महाराष्ट्रातील 'भारतविद्येचा' उगम.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5305]-405

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2018

HISTORY

Optional Paper No. 20

(Socio-Religious Return Movement in South India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) All questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Evaluate the role played by Alluri Sitaramarajula in the socio-religious reform movement of Andhra Pradesh.

(ii) What is meant by Non-Brahmin Movement ? State the causes of the rise of this movement in Tamil Nadu ?

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Give an account of the social legislation in Mysore.

(ii) Assess the role of Periyar Erode Venkata Ramaswamy as a rationalist and ardent social reformer in Tamil Nadu.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(i) Write about self-respect movement in Tamil Nadu.

(ii) State the salient features of Veersalingam Pantlu Movement.

P.T.O.

- (iii) What do you know about 'Sri Narayana Movement in Kerala' ?
(iv) Discuss the various reforms of Justice Party introduced in the Madras Presidency.

4. Write short notes any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (i) Ezhva Sabha
(ii) Vaikom Satyagraha
(iii) Moral teaching of Shree Narayan Guru
(iv) Annadurai
(v) Nature of Rule in Mysore
(vi) What is meant by 'Non-Brahmin Movement' ?

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

- (i) आंध्र प्रदेशातील सामाजिक-धार्मिक सुधारणा चळवळीत अळ्वूरी सीतारामाराजुलू यांनी केलेल्या कामगिरीचे मूल्यमापन करा.
(ii) 'ब्राम्हणेतर चळवळ' म्हणजे काय ? तामिळनाडू मधील या चळवळीच्या उदयाची कारणे सांगा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

- (i) म्हैसूर मधील सामाजिक विधी-नियमांचा वृत्तांत द्या.
(ii) तामिळनाडू मधील एक बुद्धीप्रामाण्यवादी आणि तळमळीचा समाज-सुधारक म्हणून पेरियार इ. व्ही. रामास्वामी यांच्या कार्याचे मूल्यमापन करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]
- (i) तामिळनाडू मधील आत्मसन्मानाच्या चळवळीबद्दल माहिती लिहा.
- (ii) वीरेशलिंगम् पंतलू चळवळीची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.
- (iii) केरळमधील श्रीनारायण चळवळीबद्दल तुम्हास काय माहित आहे.
- (iv) मद्रास इलाख्यात जस्टीस पार्टीने अंमलात आणलेल्या विविध सुधारणांची चर्चा करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]
- (i) इडवा सभा
- (ii) वायकोम सत्याग्रह
- (iii) श्री नारायण गुरुंची नैतिक शिकवण
- (iv) आण्णा दुराई
- (v) म्हैसूरमधील कायद्याचे स्वरूप
- (vi) 'ब्राम्हणेतर चळवळ' म्हणजे काय.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5305]-406

M.A. (Part II) (Fourth Sem.) EXAMINATION, 2018

HISTORY

Optional Paper 21

(Urban History)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) All questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Take a review about second urbanisation in Indian History.

(ii) Discuss about typology of cities.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Discuss about Urban Decay.

(ii) How did the development of urbanisation by the Urban trade ?

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words : [20]

(i) Write the information about first urbanisation in India.

(ii) Explain the urban structure in Cholas period.

(iii) What is urban revolution ? Explain it.

(iv) Explain the role of British in urbanisation.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words : [20]

- (i) Urbanism
- (ii) Urbanisation in Iron Age
- (iii) Urbanisation in Sangam Age
- (iv) Port and Hinterlands
- (v) Cantonment
- (vi) Development of Industrial Urbanisation

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
  - (i) भारतीय इतिहासातील दुसऱ्या नागरीकरणाविषयी आढावा घ्या.
  - (ii) शहरांच्या वर्गीकरणाविषयी चर्चा करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
  - (i) नगरांच्या न्हासासंदर्भात चर्चा करा.
  - (ii) नगरांमधील व्यापार हा नगर विकासाला कसा पोषक ठरतो ? ते सांगा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दात लिहा : [20]
  - (i) भारतामधील पहिल्या नागरीकरणासंदर्भात माहिती लिहा.
  - (ii) चोल काळातील नगर रचना स्पष्ट करा.
  - (iii) 'नागरी क्रांती' म्हणजे काय ? ते स्पष्ट करा.
  - (iv) ब्रिटिशांची नागरीकरणामधील भूमिका स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (i) नागरीवाद
- (ii) लोहयुगीन नागरीकरण
- (iii) संगमकालीन नागरीकरण
- (iv) बंदरे आणि पार्श्वप्रदेश
- (v) लष्करी छावणी
- (vi) औद्योगिक नगरांचा विकास.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5305]-407

M.A. (Part II) (Sem. IV) EXAMINATION, 2018

HISTORY

HS-22 : East Asia-Japan 1853-2000

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) What is meant by Meiji Restoration ? Discuss.

(ii) Explain the causes of the Russo-Japan War of 1905.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Give an account of the rise of Militarism in Japan.

(ii) Give an account of economic resurgence of Japan after World War II.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(i) State the main provisions of the Anglo-Japanese Alliance 1902.

(ii) Evaluate the success of the Washington Conference.

P.T.O.

- (iii) Explain the causes of Japan's surrender in the Second World War.
- (iv) Give an account of the Foreign Policy after 1952.
4. Write short notes on any *four* of the following in 100 words each : [20]
- (i) Shogunate
- (ii) Commodore perry
- (iii) Zaibatus
- (iv) Japan and the League of Nations
- (v) General Tojo
- (vi) Anti-Commintern Pact.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
- (i) मेईजी पुनःस्थापना म्हणजे काय ? चर्चा करा.
- (ii) 1905 च्या रशिया-जपान युद्धाची कारणे स्पष्ट करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
- (i) जपानमधील लष्करवाद्याच्या उदयाचा वृत्तांत द्या.
- (ii) दुसऱ्या महायुद्धानंतर जपानच्या आर्थिक पुनरूत्थानाचा वृत्तांत द्या.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तरे लिहा : [20]

- (i) 1902 च्या इंग्लंड-जपान तहाच्या प्रमुख तरतूदी सांगा.
- (ii) वॉशिंग्टन परिषदेच्या यशाचे मूल्यमापन करा.
- (iii) दुसऱ्या महायुद्धातील जपानच्या शरणागतीची कारणे स्पष्ट करा.
- (iv) 1952 नंतरच्या परराष्ट्रीय धोरणाचा वृत्तांत द्या.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]

- (i) शोगुनेट
- (ii) कमोडोर पेरी
- (iii) झैबुत्से
- (iv) जपान व राष्ट्रसंघ
- (v) जनरल टोजो
- (vi) साम्यवाद विरोधी करार.